

Sânlazăr. Villa Lazăr în „Socotelile de Dijmă”

Monument în cinstea eroilor căzuți în războaie

Satul Sânlazăr apare pentru prima dată în documentul „Socotelile de Dijmă” din anul 1291 – 1294 sub denumirea – Villa Lazăr – ulterior s-a numit Sancti Lazari, Sanctus Lazarus, Villa Zenthlarzar, până la denumirea din zilele noastre. Documentul mărturie spune că la anul 1291 preotul din Villa Lazăr a plătit o uncie taxă obligatorie către Episcopia Romano Catolică din Bihor.

În istoria Diecezei Române Unite cu Roma a Oradei, dr. Iacob Radu ne arată că Sânlazăr a trecut la unire în timpul episcopului Unit, Samuel Vulcan 1806-1839, iar parohia unită din sat a fost înființată în anul 1862. Prima biserică a fost construită aproximativ în perioada 1450 din pământ bătut, apoi în 1725 s-a construit din lemn pe locul primei biserici.

Preotul satului, Samuel Vulcan, a nu se confunda cu Episcopul Samuel Vulcan, a contribuit la redactarea „Proclamației de la Sarcău”, din 12 iunie 1848, alături de Ion Munteanu și alții. A urmat ca paroh al satului Ion Ternoveanu, cel mai longeviv preot care a slujit la altarul bisericii din sat. În anul 1902, pe locul vechii biserici, s-a construit actuala biserică prin contribuția a o sută de familii de creștini, sub coordonarea celor doi preoți, Ion Ternoveanu și Gavril Lazăr, căsătorit cu Mărioara, fiica lui Ternoveanu.

Acești doi preoți au fost și directori, învățători în școala din sat, dând copiilor o creștinească educație, cu aplicații practice pe loturile școlii, cultivând un autentic patriotism în sufletul elevilor, mărturie sunt actele de eroism din timpul celor două războaie și nu numai. În anul 1918, preotul Gavril Lazăr, din Sânlazăr, persoană marcantă și bun patriot, protopop al Eriului a participat la data de 3.XI.1918 la Conferința Partidului Național Român, ținută în casa avocatului Aurel Lazăr din Oradea. A fost ales membru în Consiliul Național Român pentru Bihor. La data de 10.XI.1918 a înființat în Sânlazăr, Garda Națională Română. Preotul Gavril Lazăr a însoțit o delegație voluntară din sat la Alba Iulia. Din dele-

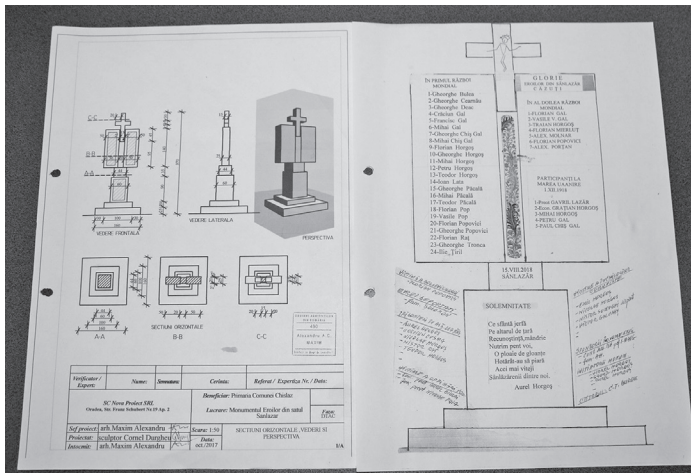

gație a făcut parte: Gal Petru, Gal Chiș Paul, Horgoș Mihai și din partea cercului Marghita ales prin vot a fost și Horgoș Grațian, tot din Sânlazăr.

Vestea izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial s-a dat într-o zi de duminică, când a tras clopotul cu cel mai jalnic glas, după ce a fost ucis moștenitorul la tron al Austriei, Francisc Ferdinand și soția acestuia de către studentul Gavrilo Princip. Așa s-a dezlănțuit urgia în Europa.

După marea mobilizare și participare la război rezultatul final s-a văzut și prin numărul mare de morți și dispăruți din Sânlazăr, un trist bilanț cu atâția orfani și văduve îndoliate. Iată eroii satului prezenți de învățătorul Gal Chiș Gheorghe în „Monografia satului Sânlazăr”: Cearnău Gheorghe, Pop Vasile, Pop Florian, Țiril Ilie, Horgoș Petru, Raț Florian, Gal Chiș Mihai, Gal Chiș Gheorghe, Popovici Gheorghe, Păcală Mihai, Tronca Gheorghe, Deac Gheorghe, Horgoș Florian, Horgoș Teodor, Păcală Teodor, Gal Crăciun, Gal Mihai, Horgoș Mihai, Gal Francisc, Lata Ioan, Păcală Gheorghe, Popovici Florian, Bulca Gheorghe și Horgoș Gheorghe. Speranța urmașilor a rămas în „Sfânta Unire”, ce se întrezărea la orizont.

S-au abătut și alte nenorociri asupra sătucului Sânlazăr. După demisia guvernului maghiar, la cârmă au venit bolșevicii lui Kun Bela, care a semnat pentru români o golgo-

tă a suferinței barbare. Astfel martirul Florian Popovici, din Sânlazăr a fost executat în fața copiilor și a soției, după ce a fost plimbat cu baioneta înfiptă în trup de-a lungul satului, pentru că aștepta armata română salvatoare.

Familia evreilor Șoloman din Sânlazăr a fost deportată, fiind regretată de consăteni, pentru loialitatea lor. A fost deportată în Bărăgan, Horgoș Aurica, menționează documentul vremii.

A urmat al Doilea Război Mondial, din satul Sânlazăr au pierit în război șapte persoane: Molnar Alexandru, Gal Vlaicu Vasile, Gal Florian, Popovici Florian, Horgoș Traian, Porțan Alexandru, iar Mierluț Florian a decedat prin concentrare.

Victimă a comunismului a fost tânărul Șomoghi Nistor, dispărut în pușcăriile comuniste, pentru motiv banal și fără a fi cineva din familie la proces,

dacă eventual a avut loc.

Au mai suferit în închisorile comuniste următorii: Gal Chiș Victor, dus la canal, Horgoș Nicolae, dus la Gherla, la Bărcăna Mare, Horgoș Emil, a Crăciunii Turcului.

Au mai suportat și alte familii răzburările comuniste, cum au fost: familia preotului Nicolae Puia, familia preotului Aurel Ghiulai, familia Horgoș Crăciun, familia Porțan Vasile, Nicolae Gal și multe alte familii, care mă vor ierta, pentru că nu i-am amintit din neștiință.

Anul acesta cu ajutorul Tatălui Ceresc, cu sprijinul Consiliului Județean Bihor și al altor sponsori, vom sărbători pentru prima oară ziua satului Sânlazăr, 727 de ani de la atestare, vom ridica monument (sculptor Cornel Durghu) în cinstea eroilor căzuți în războaie, dar și a celor participanți la Marea Unire de la Alba Iulia.

■ Prof. Aurel HORGOS

Primim de la cititori Mulțumiri cadrelor medicale

Într-o scrisoare primită la redacție, trei bihoreni, Maria Ternovan, Mihai Popa și Aurel Pașca, care au fost tratați la Spitalul Clinic de Recuperare Medicală Băile Felix, își exprimă recunoștința pentru medicii care i-au pus pe picioare.

„Mulțumim familiei dr. Corha Tiberiu și Elena de la Spitalul Clinic de Recuperare Medicală Băile Felix, care prin profesionalism, dăruire și multă răbdare au vindecat și alinat bolile multor pacienți care au trecut prin mâinele lor. Pe unii, cărora nimeni nu le-au mai dat nicio speranță, i-au pus pe picioarele lor, bucurându-se de frumoase clipe ale vieții. Vă mulțumim distinsă familiei Corha pentru omenia, bună-tatea și priceperea de care ați dat dovadă de-a lungul anilor cu toți pacienții. Rugăm pe bunul Dumnezeu să vă țină de acum înainte ca să faceți ceea ce ați făcut până acum, numai bine pentru alinarea durerilor fizice și sufletești ale pacienților. De asemenea, mulțumim tuturor cadrelor medicale, administrative și auxiliare care participă efectiv la însănătoșirea bolnavilor din cadrul acestei instituții medicale”, menționează cei trei bihoreni. ■

Accident la Chișcău

Un bărbat în vârstă de 66 de ani s-a ales cu dosar penal după ce s-a urcat băut la volan și a provocat un accident rutier.

Potrivit IPJ Bihor, miercuri, la ora 10.22, pe drumul comunal 252, în localitatea bihoreană Chișcău, un localnic de 66 de ani, în timp ce conducea un autoturism, nu s-a asigurat la punerea în mișcare și nu a acordat prioritate de trecere unui autoturism condus în aceeași direcție de un bărbat de 62 de ani, din comuna Pietroasa, intrând în coliziune cu acesta. În urma accidentului rutier, o femeie de 55 de ani, din comuna Pietroasa, pasageră în cel de-al doilea autoturism, a suferit leziuni ușoare. În urma testării cu aparatul etilotest, s-a constatat că bărbatul de 66 de ani, care conducea primul autoturism, prezenta o concentrație alcoolică de 0,25 mg/l alcool pur în aerul expirat. Celui în cauză i-au fost recoltate probe biologice în vederea stabilirii alcoolemiei. Polițiștii rutieri continuă cercetările pentru stabilirea cu exactitate a împrejurărilor și cauzelor producerii accidentului rutier. ■

Flash rutier

Pieton accidentat pe trotuar

Martedì, pe strada Nufărului din municipiul Oradea, un bărbat de 46 de ani, din Oradea, în timp ce conducea o autoutilitară, aflându-se pe trotuarul din fața unui imobil, a efectuat manevra de mers înapoi fără să se asigure și a acroșat cu partea din spate a autoutilitarei o femeie de 65 de ani, din localitatea Sânmartin. În urma accidentului rutier, pietonul a suferit leziuni ușoare. Polițiștii rutieri continuă cercetările pentru stabilirea cu exactitate a împrejurărilor și cauzelor producerii accidentului rutier.

Accident în Avram Iancu

Tot martedì, în localitatea bihoreană Avram Iancu, un localnic de 22 de ani, în timp ce conducea un autoturism pe direcția Arad - Salonta, nu s-a asigurat corespunzător la efectuarea unui viraj înspre stânga, spre drumul comunal 292 și a fost acroșat de un autoturism condus de un tânăr de 21 de ani, din comuna Șiria, județul Arad, care se angajase într-o depășire neregulamentară, în zona de acțiune a indicatorului rutier „Depășire interzisă”. În urma accidentului rutier, conducătorul primului autoturism a suferit leziuni ușoare. Polițiștii rutieri continuă cercetările pentru stabilirea cu exactitate a împrejurărilor și cauzelor producerii accidentului rutier. ■

Căutat în Croația,

Cap tractor, descoperit în Borș

Polițiștii de frontieră bihoreni au descoperit și indisponibilizat un cap tractor marca DAF, semnalat ca bun căutat pentru confiscare de către autoritățile din Croația, condus de un cetățean ucrainean.

Potrivit ITPF Oradea, la

Punctul de Trecere a Frontierei Borș s-a prezentat în vederea efectuării formalităților de frontieră, cetățeanul ucrainean Andrii L., în vârstă de 29 de ani, conducând un cap tractor marca DAF, cu semiorbicla marca Schmitz, ambele înmatriculate în Polonia. În urma verificărilor specifice

efectuate, polițiștii de frontieră au constatat că pentru capul tractor era emisă o alertă de către autoritățile din Croația, din data de 20.02.2018, acesta figurând ca ”bun căutat pentru tractor confiscare”. Șoferul a declarat că este angajatul firmei de transport căreia îi aparține mijlocul de transport și nu

avea cunoștință că acesta se află în atenția autorităților. Capul tractor, în valoare de aproximativ 8.000 de euro, a fost indisponibilizat la sediul instituției până la finalizarea cercetărilor, în cauză polițiștii de frontieră întocmind acte de urmărire penală pentru săvârșirea infracțiunii de tănuire. ■